

J. E. Skydsgaard: Varro the Scholar. Studies in the First Book of Varro's De re rustica. Analecta Romana Instituti Danici IV, Supplementum. Hafniae, E. Munksgaard 1968. 135 s.

Med afhandlingen *Varro the Scholar* med den unødvendigt indskrænkende undertitel *Studies in the First Book of Varro's De re Rustica* erhvervede Jens Erik Skydsgaard i 1968 den filosofiske doktorgrad og i 1970 et nyoprettet professorat i antikkens historie ved Københavns Universitet. Forf., der forener klassisk-filologisk og historisk uddannelse, har her præsteret en bog om metodisk-teknisk forskning, men denne gang maaske nok mindre vedrørende praktisk romersk landbrug (herom tidligere i *Den romerske villa rustica*, 1961) end om den lærde romers arbejdsteknik som forsker og skribent. I sin kærne er det en filologisk tekstkritik, dog mindre simpel kommentar end analyse af bogens komposition og organisation samt ikke mindst værkets kilder og forfatterens kildebehandling. Men fra en redegørelse for Varros personlige arbejdsteknik breder perspektivet sig ud til et forsøg paa at trænge frem til en mere almen syntese om de antikke skribenters og lærdes hele ekscerperingsteknik. Og det er paa dette felt afhandlingen er mest nyskabende.

Ved sin analyse naar forf. frem til en paa een gang mere nuanceret og kompliceret opfattelse af Varros bog om landbrug og om romersk landbrugslitteratur i det hele taget samt ikke mindst af Varro selv. Han opponerer mod den gængse opfattelse af Varro som stuelærd, idet det paa-vises, hvorledes Varro paa mange omraader har haft en indgaaende personlig erfaring fra praksis og udnyttet den i det diskuterende symposium, hvor den konservative Stolo og den moderne praktiker Scrofa optræder som debatterende ordførere. I denne dialektiske fremstilling kan det være vanskeligt at fange Varros egne meninger, men med forf. maa man tro, at de oftest ligger Scrofas nærmest. Under saadanne forhold bliver det vanskeligt at afgøre, hvornaar teksten giver en sand beskrivelse af det faktiske romerske landbrug og adskiller virkelighed fra teori. Men naar det gælder »wie es eigentlich gewesen«, fornemmer man den kyn-dige metodiker, der ikke standser op ved udskillelsen af det primære stof, men som forstaar, at Varro, hvor han citerer, parafraserer eller bevidst ændrer sit forlæg, gør han det ofte for at give udtryk for egne meninger og erfaringer. Alligevel bliver der meget tilbage, der tilskrives Varros skødesløse ekscerperingsmetode, eller som forf. med drilsk og dristigt maadehold giver afkald paa at forklare.

Det virker velgørende. Derimod forekommer det ejendommeligt, at han bevidst har accepteret den udgivne tekst uden forbehold og kommentarer. Principielt kan man være enig med forf. om, at et forsøg paa at restituere Varros egen tekst vil være umuligt eller vilkaarligt, saa sen, spinkel og usikker tekstoverleveringen er: to afskrifter fra humanismens

tid efter et karolingisk manuskript. Men naar det gælder at vurdere Varros skødesløse ekscerperingsteknik, er det ikke rimeligt at se helt bort fra den mulighed, at fejl og misforstaaelser hos afskriverne maa konkurrere med Varros egen sjusk. Naar saaledes Varro i sit afsnit om podning, som han ofrede stor interesse, har en passus, der er et citat fra Theophrast, men udtrykker det modsatte, og naar det samtidig modsiger Varros ledende tanke om podning og strider mod al praktisk erfaring før og nu, vil jeg anse det for mere sandsynligt at teksten er blevet ændret ved omflytning af et *non* af en bedrevende afskriver, der ikke forstod, at podning med en forædlet pærekvist paa et vildt pæretræ giver bedre resultat end paa en forædlet stamme, end at det er Varro, der har kludret med sine ekscerpter (s. 82 og 118). Af større betydning, men ogsaa mere inkomplekser er spørgsmaalet, om den moderne kapitelinddeling overalt dækker Varros disposition. Det gælder fx. det meget omdiskuterede kap. VIII, der bryder systematikken, men vilde virke mindre ulogisk, dersom dets første punktum udgjorde afslutningen paa kap. VII, hvor Scrofa affyrer sin dræbende slutklemme mod Stolo, der har forsvaret Catos forældede teorier. De paafølgende ord »Refert inquam« skulde da indlede et nyt kapitel, og da der synes at finde et meningskifte sted, er det vel mest sandsynligt, at det er Varro selv, der som forfatter fremtræder med sit mæglende standpunkt som en ekskurs. – Men nok herom; selv om enkelte eksempler følgelig maa udgaa fra argumentationen, bliver der sikre Varro-formuleringer nok tilbage til analysen af ekscerperingsteknikken.

Som et for historikere særlig vigtigt emne maa fremhæves kapitlet om landbrugskalenderen. Hvad enten man er helt enig med forf. om kalenderens baggrund og hensigt eller ikke, i alle tilfælde faar man her et levende indtryk af professor Skydsgaards intime kendskab til realia i romerske landbrugsforhold. Her indgaar hans indsigt i arkæologi ved siden af filologi og historie paa fornem maade. Det er paa denne side man paa saa udmærket maade finder udtrykt i den meget kyndige bog om *Pompeii* (1970), der er lige god som introduktion som oplysende for kenderen.

Aksel E. Christensen

E. Ladewig Petersen: 'Alī and Mu'āwiya in Early Arabic Tradition.
Odense University Studies in History and Social Sciences vol. 18.
Odense, Universitetsforlaget 1974. 264 s.; 60,00 kr. + moms.

Professor E. Ladewig Petersen har fejret sit taaarsjubilæum som doktor ved at genudsende sin diputats, der i en aarrække har været udsolgt og stærkt efterspurgt. Hovedtitel og tekst er uforandret *'Alī and Mu'āwiya*